

Zo'n afschuwelijke slachting is ons toen ontgaan vanwege de ver van winterse weersomstandigheden; gelukkig maar! Trouwens pottekijken valt daar geenszins in goede aarde. Herinneren we ons slechts de verscheurende blik uit die zwarte pikogen van de kleine gezette jagersman die in de schaduw van een lange blonde slungel, uiteraard eveneens met het geweer op de rug, ons tegenkwam bij het vogelkijken tussen de bosjes. Al buiten het Girondegebied gekomen, hadden we eens werkelijk leedvermaak, zonder er veiligheids-halve uitdrukking aan te geven, toen aan het einde van onze blokwandeling over dat eenzame landweggetje met hoge heggen tussen

welige weilanden benoorden La Rochelle, twee auto's vol jagers stopten, die daar hun slag wilden slaan. Voorlopig visten zij achter het net, want de Kieviten alsmede de een na de andere Watersnip hadden voor ons al de wijk genomen. De jagerslui zeiden niets tegen ons, maar het verterende vuur uit hun ogen drukte overduidelijk hun afkeer van die verstorende noorderlingen uit. Daar gingen zij dan maar, het door ons al verontruste geveugelde wild achterna, links en rechts, in verspreid verband, de wijde vlakke op om de vogels alsnog, maar moeizamer, onder schot te krijgen.

Een vreemde groeiplaats van Verspreidbladig goudveil (*Chrysosplenium alternifolium* op Voorne)

C. SIPKES

De duinen op Voorne behoren tot het plantengeografische „Duindistrict”; ze zijn dus over het algemeen kalkrijk en er groeien dus geen Struikheide, Kraaiheide, Dopheide, weinig Brem (alles met uitzonderingen) en wel veel Duindoorn, Wilde liguster, Duinsalomonzegel, Slangekruid, Hondstong en verscheidene soorten orchideeën.

Maar . . . „grau ist jede Theorie” want op Voorne treffen we, zelfs in de duinen, soorten aan uit het Hafdistrict: Moerasvaren, Moeraslathyrus, Moerasmelkdistel en Poelrui, en uit het Fluviatiele district: Kaardebol, Knikkende distel en Zacht vetkruid. Die fluviatiele soorten kunnen natuurlijk bij vroegere hoge waterstanden in de duinen gekomen zijn.

En plotseling werd, een jaar of tien geleden,

melding gemaakt van het vinden van Verspreidbladig goudveil bij het Kwakjeswater, de eerste vondst in het westen van ons land van deze prachtige bedekker van de bodem bij bronnen en langs beken.

In Midden-Europa, tot hoog in de bergen, is ze nergens zeldzaam, maar in het midden en westen van ons land was deze soort, evenals haar verwant, het Paarbladig goudveil, nooit gevonden.

Prof. Westhoff veronderstelde dat de plant hier op Voorne (het is vlak bij een woning) uitgeplant zou zijn. Geen wonder, dat hij op dit idee kwam, want niet ver daarvandaan heeft een clandestiene zaaierij plaats gehad van de Reuzenbereklauw (*Heracleum mantegazzianum*) en tuinvormen van akeleien, wit en rose.

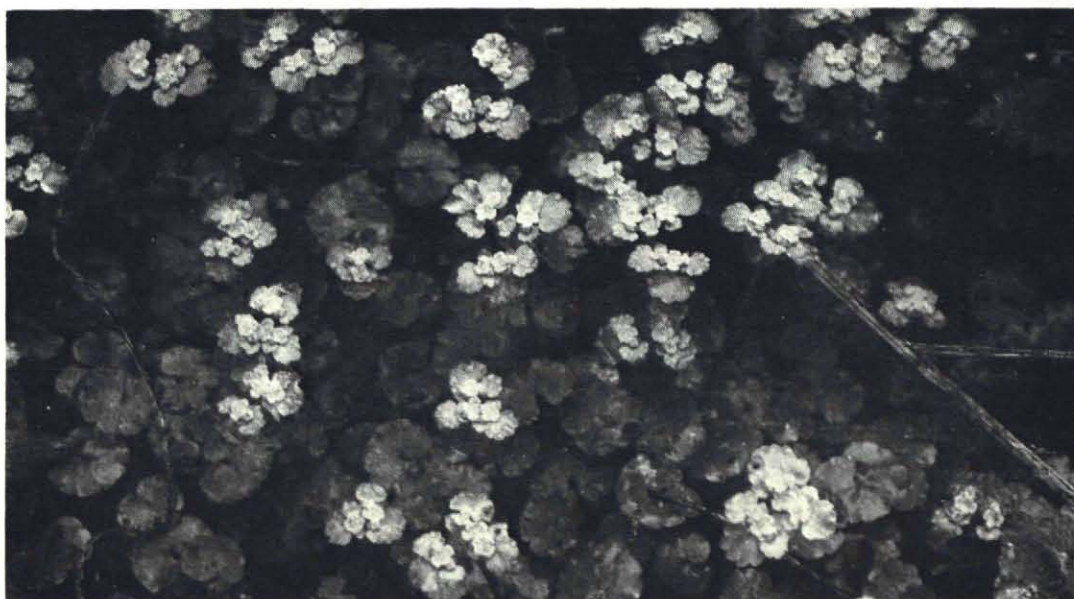

Fig. 1. *Verspreidbladig goudveil* (*Chrysosplenium alternifolium*) bij het Kwakjeswater. April 1976. Foto C. Sipkes.

Het brengen van deze soorten, die op een buitenplaats als „stinseplant” geen slecht figuur zouden slaan, in een natuurreserveaat van de eerste orde is wel een zeer afkeurenswaardige handeling. Gelukkig zijn ze nu weer achteruitgegaan en er zou m.i. iets voor te zeggen zijn de laatste exemplaren nu ook maar op te ruimen. Een uitplanten van dit goudveil lijkt mij echter zeer onwaarschijnlijk, alleen al om de eenvoudige reden dat er een meer voor de hand liggende oorzaak kan zijn.

Bij de fa. Van Tubergen in Haarlem is goudveil meegekomen met importplanten uit het buitenland en zaait het zich uit op de potkluiten in de bakken. Die komen dan mee naar de tuinen van liefhebbers. Ook zijn er genoeg amateurs, die op hun reizen dergelijke planten meenemen en de één ruilt weer met de ander. Zo ken ik op Voorne een viertal tuinen waar goudveil het goed doet, bij de een beter dan bij de ander. Ook in mijn tuin en aan de Tenellaplas (Heempark) heb

ik geprobeerd het aan te planten, maar met weinig resultaat. Waar weinig begroeiing is gaat het goed, maar tussen gras of andere „onkruiden” kan de plant de concurrentie blijkbaar niet volhouden; is dus een soort met pioniersneigingen.

Er is ook een tuin in Rockanje, die van de fam. Verhagen, op plm. 5 km van de groeiplaats bij het Kwakjeswater, waar de plant al sinds jaren voorkomt, de bodem bedekkend langs een greppel. Wat ligt nu meer voor de hand dan dat eenden met slijk aan de poten de fijne zaden overgevoegen hebben. Steun voor deze theorie is het voorkomen van Groot heksenkruid (*Circaea lutetiana*), dat verder nergens in onze duinen voorkomt, niet ver van deze tuin in de gemeentelijke duinen. Deze plant verspreidt haar zaad aan de haren van zoogdieren en zo kan een Kat of Konijn het hier gebracht hebben.

Veel heb ik gezocht naar de groeiplaats van het Wisselbladig goudveil bij het Kwakjeswater, maar altijd tevergeefs, totdat iemand

die deze kende, mij de plant aanwees en wel op een plek, waar ik de soort nooit verwacht zou hebben, niet ver van een woning, dicht bij een afvalhoop en keurig, zoals dat hoort, langs een greppel. Dikwijls zijn dergelijke vondsten eendagsvliegen, vooral door de vele Konijnen, maar hier had het Goudveil zich uitgebreid door uitlopers en waren er 4 flinke plekken geheel mee bedekt, tezamen rond 10 m², en daartussen weer geïsoleerde planten, die wel uit zaad opgekomen zullen zijn. Nog nooit had ik op mijn vele botanische tochten, waar ook in Europa, een dergelijk rijke groeiplaats waargenomen. Tussen het goudveil groeiden een enkele brandnetel en een jong exemplaar van Fluitekruid (*Anthriscus sylvestris*). Het grondwater heeft in winter en voorjaar het goudveil zonder twijfel „geholpen”, nu was de greppel droog.

Iets hogerop was een vegetatie met o.m. Gewone vlier, Eenstijlige meidoorn, Wilde liguster, wilgen en Wilde kamperfoelie.

In Heukels-Van Ooststroom wordt als associatie waarin Wisselbladig goudveil (met Paarbladig goudveil) optreedt, o.m. genoemd het Goudveil-Essenbos (*Caricetum remotae-Fraxinetum*). Ellenberg noemt deze soort een „Feuchtigkeitszeiger, auf schwach saurem bis alkalischem, mehr oder weniger stickstoffreichem Boden der *Carex-pendula*-gruppe”. Maar als begeleiders noemt hij naast Hangende zegge ook andere soorten dan bij het Kwakjeswater. Het Biologisch Station was zo vriendelijk de zuurgraad te bepalen: de pH was 7,18.

Wat wel klopt met Ellenburg was zijn opgave van „bewegtes Bodenwasser” want de greppel waarlangs het goudveil staat, verplaatst water uit het Kwakjeswater naar de polder, maar alleen in winter en voorjaar.

Nu deze groeiplaats er al zo lang is en zich zelfs uitbreidt, kan ze bepaald geen eendagsvlieg genoemd worden. De bewoonster van het naburige huis, op een tiental meters af-

stand, vertelde dat één, wat hogere plek achteruitging, maar de andere plekken steeds groter geworden waren. Ze bezwoer me ook dat de plant onmogelijk uit haar tuin naar die plek gekomen kon zijn. Zij kende de naam niet eens, wist van een botanicus die er ook naar gezocht had, met meer succes dan ik, dat het iets bijzonders was.

De kans lijkt mij het grootst, dat het hier om een uit een tuin ontsnapte plant gaat. Wijlen Dr. Verhagen had er plezier in, wilde planten in zijn tuin aan te brengen, wat uiteraard de mogelijkheid inhoudt dat sommige soorten daaruit zijn ontsnapt. (Ik zal wel bevorderen dat zijn soorten worden geïnventariseerd en de lijst gedeponeerd wordt bij het Biologisch Station „Weevers' Duin”, wat ook met de soorten uit mijn tuin en van de Tenellaplas gebeurd is; Daslook is een soort, die zeker daar nooit meer zal verdwijnen).

Nu komt de vraag of we dit alles als flora-vervalsing moeten beschouwen. Willen we consequent zijn, dan zouden we de Klaprozen en Korenbloemen uit onze korenvelden moeten bannen, wat ondertussen de boeren toch reeds doen met hun herbiciden. Dan moeten ook de fasantevoer-adventieven weer uit de duinen en de stinseplanten uit de buitenplaatsen worden verwijderd. Ik zou voor willen stellen reëel te blijven en hier tot op zekere hoogte de invloed van de mens, met de nodige correcties (betere konijnenbestrijding), te aanvaarden.

Deze correcties houden dan ook in dat we onze reservaten zo gaaf mogelijk houden van clandestiene uitzaaij. Moeten we echter *Lilium martagon*, die naar aangenomen mag worden spontaan vanaf een buitenplaats in de duinen van Natuurmonumenten gekomen is, daar weer weghalen?

Bij het inzaaien van wegbermen met wilde planten moeten we dan de soorten, en zo mogelijk zelfs de variëteiten, nemen van het

district waar gezaaid wordt, maar in een heempark zullen we als leerzame gevallen alle mogelijke interessante soorten moeten laten zien aan de bezoekers en er zelf ervaring mee opdoen voor het „beheer” van natuurterreinen.

Het Wisselbladig goudveil aan het Kwakjeswater zullen we als instructief geval moeten aanvaarden, ook al is de herkomst langs indirecte weg zeker aan menselijke invloed te danken.

Vragen en korte mededelingen

Rectificatie. In het mei-nummer van dit jaar is in het artikel „Vogels en vlinders aan de Costa del Sol eind 1974” van De Vries en De Vries-Smeenk, bij de laatste correctie op p. 115 linker kolom de te corrigeren 16e regel van onderen na correctie abusievelijk ingevoegd op de plaats van de 13e regel van boven. Deze laatste moet luiden: de bouwlanden de top houden in het algehe-

RED.

Papegaaien met uitsterven bedreigd. Papegaaien op de eilanden St.-Lucia, Dominica en St.-Vincent (de Kleine Antillen) in de Caribische zee, worden met uitsterven bedreigd tenzij de jacht op deze vogels wordt beëindigd, zo geeft het World Wildlife Fund in een rapport aan.

Er resten op deze eilanden nog slechts 150 exemplaren van de St.-Lucia-amazone (*Amazone versicolor*). De vogel moet als verloren worden beschouwd als er geen maatregelen worden getroffen om verdere verstoring en het uithalen van nesten tegen te gaan. Het gebied waarin deze papegaaiensoort leeft, wordt bovendien ernstig aangeast door ongecontroleerde ontginning, het bereiden van houtskool en het dumpen van afval.

Onderzoekers, onder wie de Amerikaanse Holly Nicholls, die het World Wildlife Fund alarmeerde, constateerden tevens, dat de papegaaien ernstig te lijden hebben van predatoren als opossums, zeevossen en vermoedelijk ook *Boa constrictors*. Op het eiland Dominica komen nog ongeveer 150 Keizeramazones (*Amazona imperialis*) voor en nog ongeveer 350 Arausiaca-amazones (*Amazona arausiaca*). Ook deze soorten dreigen ten onder te gaan aan de intensieve jacht en aan het verlies aan biotoop. Een man wordt op het eiland pas als volwassen beschouwd als hij een Keizeramazone heeft geschoten. De onderzoekers zien het instellen

van een groot, beschermd gebied als de enige kans op redding van de papegaaien.

Zeist, WERELD NATUURFONDS
Postbus 7, (NEDERLAND).
Tel. 03439-450.

Het Buskersbos en de Boven-Slinge. In ons opstel over het Buskersbos (De Levende Natuur 79 (1976): 97-106) werd zijdelings gemeld over de hydrobiologische betekenis van de Boven-Slinge. Uit een onlangs gepubliceerd onderzoek (Tolkamp, H. H., 1975: De hydrobiologische kwaliteitsbeoordeling van de beken in de zuidelijke Achterhoek op basis van makrofauna-onderzoek. LH/NB-verslag nr. 269, Wageningen) blijkt echter dat de kwaliteit niet „relatief goed” mag worden genoemd, maar hooguit „middelmatic”. Er wordt nl. zowel in Nederland als in Duitsland afvalwater en gier geloosd op de Slinge. De Beekprik (*Lampetra planeri*), die voor de voortplanting zuiver stromend water nodig heeft, werd dan ook sinds 1973 niet meer waargenomen.

De waterkwaliteit is slecht te noemen. Wanneer deze echter op korte termijn zou verbeteren, dan zou de in het verleden aanwezige hydrobiologische kwaliteit opnieuw te bereiken zijn. De thans nog aanwezige natuurlijke kenmerken van de beek zoals stroming, steile overhangende oevers, beschaduwing en verschillen in substraat garanderen dit. Het lijkt ons alleszins de moeite waard te trachten de waterkwaliteit van de Boven-Slinge (en ook die van andere beken in de Achterhoek) zo spoedig mogelijk te verbeteren.

Ver. tot Behoud van
Natuurmonumenten,
Schaep en Burgh,
's-Graveland,
Noordereinde 60.

H. PIEK,
R. H. LICHTHART.